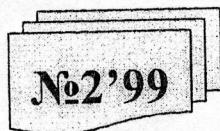

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО
ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОГО
ІНСТИТУТУ**

*Науково-теоретичний журнал
Заснований у 1999 році
Виходить 2 рази на рік*

**В
І
С
Н
И
К**

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

- ❖ Соціально-економічні проблеми
ринкової трансформації України
- ❖ Макроекономічні проблеми в
перехідній економіці України
- ❖ Мікроекономічні проблеми
господарювання
- ❖ Становлення і розвиток
фінансової системи
- ❖ Питання ефективного
функціонування ринкової
системи
- ❖ Економіко-математичне
моделювання

ЗАСНОВНИК ТА ВИДАВЕЦЬ

Дніпропетровський державний фінансово-економічний інститут

Відповідальність за точність викладених у публікації фактів несе автор

Позиція авторів може не збігатися з позиціями членів редакційної колегії

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ДДФЕІ. Протокол № 4 від 28.02.2000

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР – Н.І. РЕДІНА, к.е.н., ректор Дніпропетровського державного фінансово-економічного інституту

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА – Л.Б. БАРАННИК, к.е.н.
О.Ф. ІВАШИНА, к.е.н.
В.Я. ОЛІЙНИК, к.е.н.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ – О.В. БАТУРА, д.е.н.
О.С. ГАЛУШКО, д.е.н.
Л.М. ДРАГУН, д.е.н.
О.О. КУЗНЕЦОВ, д.е.н.
В.Я. ПЛАКСІЄНКО, д.е.н.
А.А. ПОКОТИЛОВ, д.е.н.
Ю.М. ПОЧТМАН, д.т.н.
П.М. СЕМІУСОВ, д.е.н.

ЗАКОРДОННІ ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ – В.Л.САЛІН, д.е.н.
Петербурзький державний університет (Росія))

РЕДАКТОР – Л.І. МАЛИГІНА

КОРЕКТОР – О.В. БОНДАРЕВА

ТЕХНІЧНІ РЕДАКТОРИ – Ю.О. МЕЛЬНИК
Т.Г. ПУНТУС

ПОШТОВА АДРЕСА РЕДАКЦІЇ – 49083, м. Дніпропетровськ, вул. Аржанова,

© Колектив авторів

© Дніпропетровський державний фінансово-економічний інститут

Підписано до друку 28.02.2000 Формат 60×84 1/16 Папір офсетний. Друк RISO
Обл.- видавн. арк. 10 Умовн. друк. арк. 9,3 Тираж 300 прим. Зам. №
Свідоцтво про держ.реєстрацію КВ № 3960 від 20.01.2000

Підготовлено до друку та віддруковано у редакційно-видавничому відділі ДДФЕІ

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. Соціально-економічні проблеми ринкової трансформації України5

<i>О.О. Гетьман</i> Інтеграція України у світогосподарську систему: політичні та економічні аспекти.....	5
<i>О.Ю. Дудчик</i> Інтеграція України в систему міжнародних валютно-кредитних і фінансових відносин.....	9
<i>О.В. Летуца</i> Проблеми оцінки національної економіки.....	12
<i>В.М. Шаповал, А.П. Шаповал</i> Проблеми адаптації пенсійного забезпечення в Україні до умов ринкової економіки.....	15
<i>А.Ю. Чубак, З.Г. Семенова</i> Формування ресурсної бази розвитку соціальної сфери регіонів.....	19

РОЗДІЛ ІІ. Макроекономічні проблеми в перехідній економіці України24

<i>К.В. Комарова</i> Іноземні інвестиції як економічна категорія.....	24
<i>Ю.І. Пилипенко</i> Інвестиційні програми та джерела їх реалізації в Україні.....	29
<i>Л.В. Лисяк</i> Державне регулювання інвестиційної діяльності як фактор її активізації у реальному секторі економіки.....	32
<i>Л.Ф. Новікова</i> Чинники структурних зрушень в економіці України.....	34
Із досвіду зарубіжних країн	37
<i>А. Крістенсен</i> Макроекономічні показники Данії: національні особливості, динаміка, регулювання.....	37

РОЗДІЛ ІІІ. Мікроекономічні проблеми господарювання ...40

<i>Л.В. Нападовська</i> Сутність та значення внутрішнього контролю в ринкових умовах управління підприємством.....	40
<i>Н.Ю. Пікуліна</i> Еволюція і розвиток економічного аналізу в умовах ринкових відносин.....	45
<i>І.В. Дем'яненко</i> Динаміка і структура грошових потоків у забезпеченні фінансової стабільності підприємств.....	48
<i>В.А. Табінський</i> Напрямки державного регулювання малого підприємництва в Україні.....	53
<i>І.І. Княженко</i> Фірма в системі ринкових формувань: її ознаки і потенційні можливості.....	55
В.О. Карташов, І.Д. Падерін Проблеми раціонального використання сировинних виробничих відходів.....	58
<i>К.М. Огданський</i> Становлення акціонерного підприємництва в Україні	61

РОЗДІЛ IV. Становлення і розвиток фінансової системи63

<i>В.А. Ткаченко, С.В. Каламбет</i> Розвиток теорії оподаткування.....	63
<i>К.Ф. Ковальчук, Т.М. Рева</i> Оцінка взаємозв'язку рівня оподаткування і прибутковості підприємств.....	65
<i>Т.О. Дулік</i> Фіскальний соціально-економічний характер податків.....	69
<i>Л.Г. Маркова</i> Соціальні аспекти прибуткового оподаткування громадян	71
<i>В.І. Коміренко</i> Взаємозаліки як інструмент фінансового ринку України.....	75
<i>Г.В. Григораши</i> Дефіцит державного бюджету і шляхи його оптимізації в Україні	79
<i>Л.П. Гордєєва, Л.Ю. Гордєєва-Герасимова</i> Формування місцевих бюджетів у сучасних умовах	81

РОЗДІЛ V. Питання ефективного функціонування ринкової системи85

<i>В.Я. Олійник</i> Фінансовий механізм реалізації корпоративної власності	85
<i>С.В. Васильєв</i> Посилення конкуренції як основа ринкового перетворення економіки.....	88
<i>Г.М. Пилипенко</i> Монополія і ефективність: парадокс чи реалії сьогодення?...91	
<i>А.Б. Надєєва, А.В. Лобза</i> Регулювання ринку праці на Україні	94

РОЗДІЛ VI. Економіко-математичне моделювання98

<i>Ю.М. Почтман</i> Проектування економічних плосконапружених перфорованих пластин, що експлуатуються в умовах високих температур з урахуванням корозії та пошкодження матеріалу.....	98
<i>Д.А. Красніков</i> Моделювання бюджетно-податкової політики держави.....	103
<i>А.С. Осадчий</i> Підвищення економічності балочних систем на основі експертних точкових оцінок.....	106

Становлення і розвиток фінансової системи

УДК 336.22

РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ОПОДАТКУВАННЯ

В.А. Ткаченко,
доктор економічних наук

Академія управління, бізнесу і права

С.В. Каламбет,
кандидат економічних наук

Дніпропетровський державний
університет

Розвиток теорії оподаткування потребує розробки концептуальних засад податкової політики, яка повинна спиратися на внутрішні економічні інтереси кожної держави. При цьому за базу повинні братися параметри економічного зростання та науково обґрунтований податковий потенціал.

Теорія оподаткування є невід'ємною частиною теорії фінансів. Становлення ринкових відносин в Україні вимагає подальшого розвитку теорії оподаткування з метою приведення її у відповідність до соціально-економічної ситуації, яка склалася у нашій державі. При цьому розвиток теорії оподаткування повинен спиратися на відомі положення економічної науки, розглядаючи накопичені в цій галузі знання з точки зору економічної природи податкових відносин.

Відомо, що податкові відносини виражають специфічну сферу розподілу створеної вартості шляхом відчуження частини одержаного прибутку власників у загальнодержавне користування. Але такого розуміння суті податкових відносин недостатньо для того, щоб на практиці створювати ефективний податковий механізм на основі науково визначеного податкового потенціалу. Первинний розподіл вартості породжує такі елементи, як капітал, рента, зарплата. Саме на основі цих елементів формуються розподільчі відносини, що належать до податкових. Сучасна теорія оподаткування повинна базуватися на фундаментальних дослідженнях факторів суспільного відтворення - капіталу, землі і праці. Такий підхід дозволяє створювати методологічну базу і методичні положення, які визначатимуть практику використання конкретних податкових форм та податкових методів управління суспільним відтворенням.

Умовам розвиненої ринкової економіки повинен відповідати адекватний податковий механізм, конструювання якого має базуватися на таких засадах:

- оподаткування повинне виражати зміну форм власності. Тільки тоді форма примусового вилучення коштів у державні фонди може бути податковою, коли частина вартості в грошовому виразі переходить з приватної, корпоративної або індивідуальної власності у державну;
- за своєю економічною природою оптимальне оподаткування повинно базуватися на рентній основі додаткового доходу від використання природних ресурсів, праці або капіталу;
- вся система оподаткування має бути детермінована розміром знов створеної вартості і знаходитись у її межах;
- податкові відносини не повинні поширюватися на авансований або інвестований капітал для розширення виробництва товарів, робіт та послуг;
- система оподаткування повинна служити своєрідним індикатором відносного паритету між загальнонаціональними, корпоративними і особистими економічними інтересами, при цьому не порушувати прав власників;
- вся сума усупільнених через оподаткування фінансових ресурсів має бути використана виключно на загальнонаціональні потреби під суворим конституційним наглядом.

Ці положення можуть бути загальною основою теорії оподаткування. Вироблення концептуальних принципів оподаткування повинне спиратися на економічні інтереси кожної держави. Критерієм їх оцінки мають бути параметри економічного зростання, які будуть конкретизувати можливий податковий потенціал та моделювати схеми наслідків впливу вибраної концепції податкової системи.

Еволюція глобальних господарських систем показала, що їх економіка поділяється на розвинену та таку, що розвивається. Оподаткування також може бути розвиненим та таким, що розвивається. Але навіть найвищий ступінь розвитку системи оподаткування в окремих країнах не дає підстави вважати її оптимальною для застосування в інших країнах, бо вона в кожному випадку має бути адекватною рівню розвитку економіки країни. Моделі класичних податкових форм можуть служити тільки науковим прикладом при конструюванні національних податкових систем, оскільки податок - поняття базисне, а економічний базис у кожній конкретній державі різний, особливо у визначальній своїй частині - в системі відносин власності. Оподаткування як економічна форма руху вартості базується на зміні форм власності. Лише за умови різноманітності форм власності відбувається генерація розвитку податкового механізму. Якщо ж державна власність домінує над іншими її формами, то податковий механізм перетворюється в систему директивного вилучення прибутку або доходу. Таке оподаткування може спричинити невиправні збитки економічному базису. Ніякі адміністративні заходи не забезпечать повноти податкових надходжень до бюджету, якщо прийнятий у законодавчому порядку податковий механізм не відповідатиме реальному стану економіки та політиці. Саме в цьому полягає причина сучасних частих та суттєвих корегувань положень податкових законів в Україні.

Як уже зазначалося, концептуальні основи оподаткування повинні базуватися на науково визначеному податковому потенціалі. Зараз під податковим потенціалом розуміють увесь обсяг запланованих подат-

кових надходжень до складу затвердженого бюджету. Недонадходження податків оцінюється як наявність невикористаного податкового потенціалу на кожний поточний період часу. Таке трактування податкового потенціалу обумовлене помилковим підходом до самої суті оподаткування, тобто визначенням цієї системи як суто фіскального механізму. Але система оподаткування є органічним елементом суспільного відтворення, тому вона пов'язана з усіма сферами фінансових відносин.

Податковий потенціал слід визначити з розрахунку співвідношення елементів вартості, що створюється та використовується, встановлюючи оптимальні пропорції частин сукупного доходу суспільства і перерозподілених через фонди суспільного використання сум національного доходу. Величина національного доходу, за мінусом сум витрат на відтворення життєво необхідних потреб, і капітал, за мінусом сум забезпечення інвестиційних потреб, теоритично можуть оцінюватися як відносний податковий потенціал. При проведенні відповідних аналітичних вимірювань суспільно необхідної величини оплати праці (що забезпечує відтворення потреб громадян) і величини доданого доходу суб'єктів господарювання (приріст капіталу і ренти) можна розрахувати абсолютну величину податкового потенціалу. Для цього потрібна розробка низки поправочних коефіцієнтів для врахування демографічних, геополітичних, природно-кліматичних та інших подібних факторів, які конкретизують абсолютну величину податкового потенціалу.

Одержана таким чином величина податкового потенціалу може служити основою в розрахунках прогнозних обсягів податкових надходжень до бюджету. Згідно з цими прогнозами можуть визначатися і суми податкових надходжень в бюджет на конкретний запланований період. На основі прогнозних розрахунків податкового потенціалу може будуватися політика розміщення позики і, нарешті, визначатися тенденція бюджетного дефіциту за умови стабільності національної валюти та інших макроекономічних показників.